

YERLİ
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11582

Tarih : 22.04.2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Sevilay Çelenk

Diyarbakır Milletvekili

Genel Gerekçe

21. yüzyılın ilk çeyreğinde Türkiye’de medya sahipliği büyük bir dönüşüm geçirmiş, yazılı ve görsel medyada kurucu nitelikteki eski medya grupları yerlerini iktidara yakın sermaye çevrelerine bırakmıştır. TMSF’nin el koyması, yıkıcı vergi cezaları ve yıldırıcı uygulamalarla bu değişim hızlandırılmış, 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası süreçte ise yerel ve alternatif medya da aynı şekilde tasfiye edilmiştir.

Ancak medya ve dolayısıyla ifade özgürlüğü alanındaki bu daralma, bir ölçüde internet ve sosyal medya platformları sayesinde kısmen aşılabilmiştir. Dijital medya, yurttaşların haber alma ve birbirine ulaşma imkânlarını genişletmiştir. 2024 verilerine göre Türkiye’nin sosyal medya kullanım oranı %65,7 ve internet kullanım oranı %86,5’tir ve bu yüksek oran sosyal medyayı önemli bir alternatif mecra haline getirmiştir. Ancak son yıllarda bu alan da düzenlemelerle daraltılmaktadır. Sosyal medya, alternatif haberleşme aracı olmaktan çıkarılmakta ve yurttaşın bu mecraya güveni zayıflatılmaktadır. Mevcut belirsizliklerin kaldırılarak demokratik medya düzenlemeleri yapılması zaruridir.

Sosyal Medya Alanını Daraltan Düzenlemeler

Son yıllarda sosyal medyanın habercilik alanında yükselişi karşısında, demokratik müzakereye alan tanımayan sistematik bir yasama faaliyeti yürütülmektedir. 2018’de yürürlüğe giren bir yasa ile internet üzerinden yayın yapmak isteyen platformlara lisans alma zorunluluğu getirilmiş, ardından çıkarılan yönetmelikle Netflix, BluTV gibi dijital yayın platformları

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Adalet , Dijital Mecralar
Esas Komisyon	Anayasa
Tarih: 25-4-2025	Esas No:2/3069

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BŐK.LIĐI
2 4 Nisan 2025
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
2 4 Nisan 2025
No : 1618203

RTÜK denetimine tabi tutulmuştur. Bu platformlar, RTÜK'e lisans bedeli ödemek ve satış gelirlerinin bir kısmını aktarmakla yükümlü hale gelmiştir. Ancak benzer yapıya sahip TRT Tabii platformu bu yükümlülüklerden muaf tutulmaktadır.

2020 tarihli "7253 sayılı Sosyal Medya Yasası" ile günlük 1 milyondan fazla kullanıcıya ulaşan yurtdışı merkezli sosyal medya sağlayıcılarına Türkiye'de temsilcilik açma zorunluluğu getirilmiş; 2022 tarihli "Dezenformasyon Yasası" ile de belirsiz ve muğlak tanımlara dayalı yeni suçlar yaratılmıştır. "Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" gibi düzenlemeler, yurttaşların alternatif haber kaynaklarına ulaşmasını engellemekte ve ciddi hak ihlallerine zemin hazırlamaktadır. Son olarak gündeme gelen "Etki Ajanı Yasası" da bu sürecin devamı niteliğindedir ancak kamuoyu tepkisiyle şimdilik ertelenmiştir.

RTÜK'ün Yayın Alanını Genişletme Girişimleri

Medya alanındaki bu müdahalelerde İletişim Başkanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ana aktörlerdir. Ancak bu kurumların Avrupa ülkelerindekinden farklı olarak kullanıcıyı koruma değil, ifade özgürlüğünü sınırlama yönünde hareket ettikleri görülmektedir. AB ülkelerinde dijital platformlar için lisans zorunluluğu bulunmazken Türkiye'de RTÜK, sosyal medya platformlarını da lisanslama yetkisiyle denetlemek istemektedir. Bu yaklaşım, yurttaşların haber alma hakkını kısıtlamaktadır.

RTÜK, 2024 ve 2025'te aldığı kararlarda Cumhuriyet TV, Fatih Altaylı'nın kanalı ve Flu TV gibi YouTube platformlarında yayın yapan haber kanallarını lisans zorunluluğuna tabi tutmuştur. Bu kararlar, sosyal medyayı ifade özgürlüğü açısından görece korunaklı bir alan olmaktan çıkarmakta ve muhalif sesleri susturmaya yönelmektedir.

RTÜK'ün idari yaptırımları çoğunlukla iktidar eleştirisi yapan yayınlara yöneltilmiş, bu durum TBMM gündeminde de eleştirilmiştir. Sonuç olarak RTÜK, tarafsız bir düzenleyici kurum olmaktan uzaklaşmış, ifade özgürlüğüne müdahale eden bir araç haline gelmiştir.

İfade Özgürlüğüne Yönelik Tehditler

RTÜK'ün ve diğer idari kurumların bu müdahaleleri Türkiye'nin uluslararası endekslerde ifade özgürlüğü açısından ciddi gerileme yaşamasına neden olmuştur. İfade özgürlüğü; Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gibi bağlayıcı belgelerce güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri, düşüncüyü açıklama hakkını ve basının sansürlenemeyeceğini açıkça belirtir. Buna rağmen, YouTube gibi platformlarda içerik üreten gazetecilerin lisans zorunluluğu ile karşı karşıya bırakılması, ifade özgürlüğünü doğrudan tehdit etmektedir. Bu baskı ortamı, iktidara yakın medya kuruluşlarının lehine haksız bir rekabet doğurmaktadır.

Mevzuattaki Belirsizlik ve Keyfilik

RTÜK Kanunu'nun 29/A maddesi, medya hizmet sağlayıcı tanımını oldukça geniş ve muğlak biçimde yapmaktadır. Bu tanım kapsamında haber kanalları ya da bireysel gazeteciler, etkileri ya da izleyici kitleleri dikkate alınmaksızın lisans zorunluluğu kapsamına sokulmaktadır. RTÜK, bazı içerik üreticilerini "medya hizmet sağlayıcı", bazılarını ise "bireysel kullanıcı" olarak tanımlamakta; bu da uygulamada keyfilik doğurmakta ve Belirlilik İlkesi'ne aykırı sonuçlar yaratmaktadır.

2019 yılında yürürlüğe giren Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik, Türkiye'de dijital platformlar üzerinden yapılan yayıncılığı düzenlemiştir. Yönetmeliğe göre YouTube ve Facebook gibi platformlar, medya hizmet sağlayıcısı olarak değil, platform işletmecisi ve yer sağlayıcı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, bu platformların kendisi değil, üzerinde yayın yapan medya kuruluşları RTÜK'ün denetimine tabi tutulmak istenmektedir. Ancak, 6112 sayılı RTÜK Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde bu konuda hukuki belirsizlikler bulunmaktadır. Bu belirsizlikler ve RTÜK'ün benzer türden girişimleri, demokratik toplum gerekleriyle bağdaşmadığı gibi, ifade özgürlüğünün meşru sınırlarını da aşmaktadır.

TRT'ye Tanınan İmtiyaz ve Rekabet Eşitsizliği

TRT'nin Tabii adlı dijital platformu, ticari gelir elde etmesine rağmen RTÜK denetimine tabi değildir. Kamusal yayıncılık misyonuyla bu muafiyet tanınsa da, Tabii ticari kaygılarla hareket etmekte ve diğer özel platformlarla aynı ekonomik modeli uygulamaktadır. Bu durum, medya hizmet sağlayıcıları için haksız rekabet anlamına gelmektedir. Özel yayıncılar ağır mali ve idari yükümlülüklerle tabi iken, Tabii gibi kamusal görünümlü platformlar bu yüklerden muaf tutulmakta, bu da sektörde adil olmayan bir yapı oluşturmaktadır.

Sonuç ve Gerekçe

Türkiye'de medya ve ifade özgürlüğü ciddi bir tehdit altındadır. Özellikle internet ve sosyal medya ortamı, yurttaşların haber alma hakkı ve demokratik katılımı açısından önemli bir alan haline gelmişken, bu alanı daraltmaya yönelik yasal ve idari müdahaleler, otoriter eğilimleri pekiştirmekte ve muhalif medyayı zayıflatmaktadır. RTÜK ve benzeri kurumlar, görevlerini yurttaş yararına değil, iktidar lehine kullanmaktadır.

Mevcut düzenlemelerdeki belirsizliklerin giderilmesi, RTÜK'ün yetkilerinin sınırlandırılması ve ifade özgürlüğünü güvence altına alacak yasal reformların yapılması şarttır. Özellikle dijital platformların denetimi konusunda açık, ölçülü ve demokratik denetim mekanizmaları kurulmalı, TRT'nin ticari faaliyetlerinin de diğer medya hizmet sağlayıcılarıyla aynı denetim rejimine tabi olması sağlanmalıdır. Aksi halde, medya alanında tek sesli ve baskıcı bir yapının kalıcı hale gelmesi kaçınılmaz olacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddeyle, 6112 sayılı Kanunun 29/A maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapılarak, kanunda yer alan belirsizlikler giderilmektedir. Teklif ile bireysel içerik üreticilerinin medya hizmet sağlayıcısı sayılmayacağı açıkça hüküm altına alınmakta; bu kapsamda yürütülen gazetecilik faaliyetleri nedeniyle lisans alma yükümlülüğü doğmaması sağlanmaktadır. Yüzlerce kişinin çalıştığı anonim şirket statüsündeki yayıncılarla, sınırlı mali imkânlarla dijital platformlar üzerinden görüşlerini aktaran bireysel gazetecilerin aynı yükümlülüklerle tabi tutulması, basın ve ifade özgürlüğü açısından adil olmayan sonuçlar doğurmaktadır. Bu teklif ile, söz konusu dengenin gözetilmesi, bireysel içerik üreticilerinin korunması ve ifade özgürlüğünün desteklenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Maddeyle, 2954 sayılı Kanun'un (a) bendinde yapılan değişiklikle, dijital yayıncılığın gelişen teknolojik imkanlar doğrultusunda geçirdiği dönüşüm göz önünde bulundurulmakta ve kamu yayıncılığı ilkesine uygunluk yeniden değerlendirilmektedir. Özel medya hizmet sağlayıcılarının ağır mali ve idari yükümlülüklerle tabi olduğu bir ortamda, TRT'ye ait ticari nitelikteki dijital platformların benzer denetim mekanizmalarından muaf tutulması, sektörde rekabet eşitliğini zedelemekte ve medya alanında adil olmayan bir düzenin oluşmasına yol açmaktadır. Yapılan değişiklikle, hem kamu yayıncılığı ilkesinin korunması hem de dijital yayıncılık alanında ortaya çıkan yapısal eşitsizliklerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Maddeyle, 6112 sayılı Kanun'un 2inci maddesine eklenen yeni 5, 6 ve 7inci fıkralar, bu Kanun teklifinin. 1 ve 2inci maddeleriyle uyumlu hale getirilmektedir. Bu çerçevede, yapılan düzenlemelerle hem bireysel içerik üreticilerinin haklarının korunması hem de dijital yayıncılık alanında ortaya çıkan yapısal eşitsizliklerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 4- Maddeyle, 5651 sayılı Kanun'un 2inci maddesinin (m) bendinde yer alan "yer sağlayıcı" tanımı yeniden düzenlenmektedir. Yapılan değişiklikle, yer sağlayıcı tanımı netleştirilmektedir. Yayın hizmeti ve içeriklerin internet ortamında depolanmasını ve erişilebilirliğini sağlayan, ancak içeriğin oluşturulmasından ya da iletiminden sorumlu olmayan gerçek veya tüzel kişilerin bu kapsamda "yer sağlayıcı" olarak değerlendirileceği açıkça hüküm altına alınmaktadır. Tanımda yer alan muğlaklık giderilerek, uygulamada farklı yorumlara neden olabilecek belirsizliklerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 5- Maddeyle, 13.10.2022 tarihli ve 7418 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesi ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na eklenen 217/A maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır. Anılan maddeyle, "Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" başlığı altında, ülkenin iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve genel sağlığı ile ilgili gerçeğe aykırı bilgilerin kamu barışını bozmaya elverişli şekilde yayılmasını suç sayan yeni bir düzenleme getirilmişti. Ancak maddenin lafzı, suçun maddi ve manevi unsurlarını tanımlamada yeterli açıklık ve öngörülebilirlikten yoksun olması nedeniyle, uygulamada ciddi hak ihlallerine yol açmıştır. Anayasa Mahkemesi her ne kadar 08.11.2023 tarihli kararında (E.2022/129, K.2023/189) maddeyi Anayasa'ya uygun bulmuş olsa da, karşı oy kullanan üyeler, düzenlemenin ifade ve basın özgürlüğünü ölçsüz biçimde sınırlandırabileceği yönünde uyarılarda bulunmuştur. Kararın gerekçesinde suçun oluşumu için

bazı ağır koşullar öngörölmüş; örneğın failin bilgiyi gerçeğe aykırı olduğunu bilerek, sırf panik yaratmak saikiyle ve kamu barışını bozacak şekilde yayması gerektiğı belirtilmiştir. Ancak uygulamada bu şartların çoğı zaman değerdendirmeye alınmadığı ve gazetecilere yönelik soruşturmaların dayanağı haline geldiğı görölmektedir. İfade özgürlüğü bakımından ciddi belirsizlikler içeren ve kamu yararına hizmet etmeyen bu suç tanımının yürürlükten kaldırılması, hem demokratik toplumsal düzenin korunması hem de basın mensuplarının keyfi yargılamalara maruz kalmaması açısından zorunlu görölmektedir.

MADDE 6- Maddeyle, 13.10.2022 tarihli ve 7418 sayılı Kanun'un 30'uncu maddesiyle, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 286'ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendine eklenen "7. Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma (madde 217/A)" alt bendi yürürlükten kaldırılmakta; buna bağılı olarak diğder alt bentlerin teselsülü de iptal edilmektedir. MADDE 5'te belirtilen gerekçelerle (hukuki belirsizlik, öngörölemezlik, keyfi uygulamalara açık olması ve ifade özgürlüğünü orantısız biçimde sınırlandırması nedeniyle) yürürlükten kaldırıldığından, 5271 sayılı Kanun'da yapılan bu atıf da teknik uyum gereğı metinden çıkarılmıştır. İptal edilen 217/A maddesine yönelik ceza muhakemesi işlemleriyle ilgili düzenlemelerin yürürlükte kalması hukuki bütönlük açısından mümkün olmadığından, ilgili alt bendin kaldırılması ve buna bağılı teknik teselsölün ortadan kaldırılması zorunluluğı doğmuştur.

MADDE 7- Yürürlük maddesidir.

MADDE 8- Yürütme maddesidir.

RADYO VE TELEVİZYONLARIN KURULUŞ VE YAYIN HİZMETLERİ HAKKINDA KANUN ve BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 13/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun ek 29/A maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: “Üst Kuruldan geçici yayın hakkı ve/veya yayın lisansı bulunan medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar, bu hak ve lisansları ile yayınlarını bu Kanun ve 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun hükümlerine uygun olarak internet ortamından da sunabilirler.

Radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmeti sunmak amacıyla kurulan, günlük yayın akışı çerçevesinde düzenli olarak haftada en az beş gün ve günde en az 10 saat kesintisiz haber, dizi ya da program yayını yapan ve bir yıl boyunca ayda ortalama 5 milyon ve üzeri izleyiciye ulaşan medya hizmet sağlayıcıları RTÜK’ten yayın lisansı, bu yayınları internet ortamından iletmek isteyen platform işletmecileri de Üst Kuruldan yayın iletim yetkisi almak zorundadır.

Bu maddenin ikinci fıkrasında tanımlanan şekilde, bir yayın akışına bağlı olarak düzenli yayınlar yapmak yerine, abonelik yoluyla veya abonelik olmasa da doğrudan izleyici çabasıyla erişilen bağımsız programlar sunan platformlar ile basın kartı olsun ya da olmasın gazetecilik faaliyetleri kapsamında dijital platformlar üzerinden haber, yorum veya analiz içeriği üreten bağımsız içerik üreticileri, medya hizmet sağlayıcısı sayılmaz ve bu kapsamda lisans alma zorunluluğuna tabi tutulamaz. Bağımsız içerik üreticilerinin bu faaliyetleri nedeniyle bağış ya da reklam yoluyla gelir elde ediyor olması da lisans alma zorunluluğu doğurmaz.”

MADDE 2- 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“a) Radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesi ile yurt içine ve yurt dışına yayın yapılması, devletin tekelindedir. Bu tekel, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu tarafından kullanılır. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) bünyesinde faaliyet gösteren ve ticari faaliyet yürüten dijital platformlar ile medya hizmet sağlayıcıları, içerik üretimi ve dağıtımı açısından özel dijital platformlar ve medya hizmet sağlayıcılarıyla aynı yükümlülöklere tabi tutulur. Günlük yayın akışı çerçevesinde düzenli olarak haftada en az beş gün ve günde en az 10 saat kesintisiz haber, dizi ya da program yayını yapan ve bir yıl boyunca ayda ortalama 5 milyon ve üzeri izleyiciye ulaşan TRT’ye ait medya hizmet sağlayıcıları da RTÜK denetiminden ve lisans alma zorunluluğundan muaf tutulamaz. Bu çerçevede TRT’ye ait ticari yayın platformları da RTÜK’ten yayın iletim yetkisi almak zorundadır. Bu Kanunda belirtilen esaslara uygun yayın yapmak şartıyla polis ve meteoroloji teşkilatlarının devamlı ikaz ve duyuru maksadıyla radyo istasyonu kurmaları, sürekli ve kesintili radyo yayını yapmaları Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulunun iznine tabidir.”

MADDE 3- 6112 sayılı Kanun’un 2 inci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir. “5) Basın kartı olsun ya da olmasın gazetecilik faaliyetleri kapsamında dijital platformlar üzerinden haber, yorum veya analiz içeriği üreten bağımsız içerik üreticileri, medya hizmet

sağlayıcısı olarak değerlendirilemez ve bu kapsamda lisans alma zorunluluğuna tabi tutulamaz. Bağımsız içerik üreticilerinin bu faaliyetleri nedeniyle bağış ya da reklam yoluyla gelir elde ediyor olması da lisans alma zorunluluğu doğurmaz.

6) Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) bünyesinde faaliyet gösteren ve ticari faaliyet yürüten dijital platformlar ile medya hizmet sağlayıcıları, içerik üretimi ve dağıtımı açısından özel dijital platformlar ve medya hizmet sağlayıcılarıyla aynı yükümlülüklerle tabidir. TRT'ye ait medya hizmet sağlayıcıları RTÜK denetiminden ve lisans alma zorunluluğundan muaf tutulamaz. Bu çerçevede TRT'ye ait ticari yayın platformları da RTÜK'ten yayın iletim yetkisi almak zorundadır

7) Lisans zorunluluğu yayın platformunun (kanalın) yalnızca medya hizmeti sağlamaya özgülünmüş olması, diğer bir ifadeyle ilk yayın mecrası olması halinde söz konusudur. Yayınların asıl amacı destekleyici nitelikte olduğu durumlarda, örneğin bir haber sitesinin videolarının YouTube kanalına yüklenmesi durumunda, burada asıl amaç internet haber sitesinde haber vermek olacağından lisans zorunluluğundan muaftır.”

MADDE 4- 5651 sayılı Kanun'un 2 inci maddesinin (m) bendinde yer alan “yer sağlayıcı” tanımı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“m) Yer sağlayıcı: Yayın hizmet ve içeriklerini internet ortamında depolayan ve erişilebilirlik için altyapı sağlayan ancak yayın içeriğini oluşturmayan veya iletimini gerçekleştirmeyen platformları veya siteleri işleten gerçek veya tüzel kişileri ifade eder.”

MADDE 5- 13.10.2022 tarihli ve 7418 sayılı Kanun'un 29 uncu maddesi ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na eklenen 217/A maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6- 13.10.2022 tarih ve 7418 sayılı Kanun'un 29 uncu maddesi ile 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 286 maddesinin a bendine 6 numaralı alt bendinden sonra gelmek üzere eklenen “7 Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma (madde 217/A)” şeklindeki alt bent ekleyen ve buna göre diğer alt bentler teselsül ettiren 30 uncu madde iptal edilmiştir.

MADDE 7- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür